

SoilStories - Het leven ondergronds

Citizen Science

Handleiding - pissebedden telweek

© Spinicornis - Gert Arijs

Wat zijn pissebedden?

Landpissebedden zijn heuse bodemhelden, ze zorgen er voor dat het organisch materiaal afgebroken wordt en voorzien zo **voedsel voor planten** en ander **bodemleven**. Maar het gaat niet zo goed met de pissebeddenpopulatie. 1 op de 4 inheemse landpissebedden staat op de Vlaamse Rode Lijst, waaronder verschillende bossoorten. Verschillende soorten zijn dus een echte zeldzaamheid.

Wat zijn we van plan?

Tijdens de maand oktober, met de week van het bos (5 - 11 oktober) als start, doen we een oproep aan burgerwetenschappers om met ons mee op zoek te gaan naar **pissebedden**.

Hoe?

Door lege confituurpotten in de grond in te graven, 48u te wachten, de beestjes eruit te halen en te fotograferen.

Neem samen met 300 scholen deel. Universiteit Gent doet het onderzoek en de resultaten worden teruggekoppeld aan de deelnemers.

Meer weten over pissebedden?

Ga naar: <https://spinicornis.be/>

Info en contact • Edith Swerts • e.swerts@goodplanet.be

Pissebedden telweek

Week van het bos

5 - 9 oktober

Wat zijn we van plan?

Tijdens de week van het bos van **5 tot 9 oktober** en wegens grote interesse verlengd tot **eind oktober**, doen we een oproep aan alle **burgerwetenschappers** om met ons mee op zoek te gaan naar landpissebedden. Samen brengen we de **landpissebedpopulatie in kaart** met een eenvoudig experiment.

Hoe?

Door lege **confituurpotten** in de grond in te graven, **48u** te wachten, beestjes eruit te halen en te **fotograferen** op een wit bord

Waarom?

Landpissebedden zijn heuse bodemhelden, Ze dragen bij aan de afbraak van bladeren, hout en andere organische resten, waardoor voedingsstoffen vrijkomen die planten uiteindelijk weer kunnen gebruiken. **Maar het gaat niet zo goed met de landpissebedden populatie.**

1 Op de 4 inheemse landpissebedden staat op de **Vlaamse Rode Lijst** en zijn een echte **zeldzaamheid**. Jouw schoolomgeving is misschien een bron van bedreigde pissebedden, ofwel ontdekken we net nieuwe soorten! Bio-ingenieur **Pallierter De Smedt**, verbonden aan de Universiteit Gent, en stichter van de pissebeddenvereniging '**Spinicornis**' is een van de weinige pissebeddenexperts in België. Hij staat in voor de analyse van de gegevens die we verzamelen, waaronder de foto's die jij neemt. De resultaten zullen mee opgenomen worden in de volgende Belgische ecologische pissebeddenatlas.

Het pissebedden onderzoek

Bodemecosystemen krijgen lang niet de aandacht die ze verdienen en dat komt de pissebedden-gemeenschap niet ten goede. Als onderzoekers komen we graag meer te weten over de verspreiding van pissebedden in België. Bovendien kan je aan de hand van de pissebedden in jouw schoolomgeving inschatten hoe natuurlijk die is.

Doe je ook mee? Wij zijn alvast heel erg benieuwd om te weten welke soorten jullie vinden, van welke plekjes de pissebedden houden, en waar ze liever niet vertoeven. Volg de korte instructies beneden om het onderzoek uit te voeren.

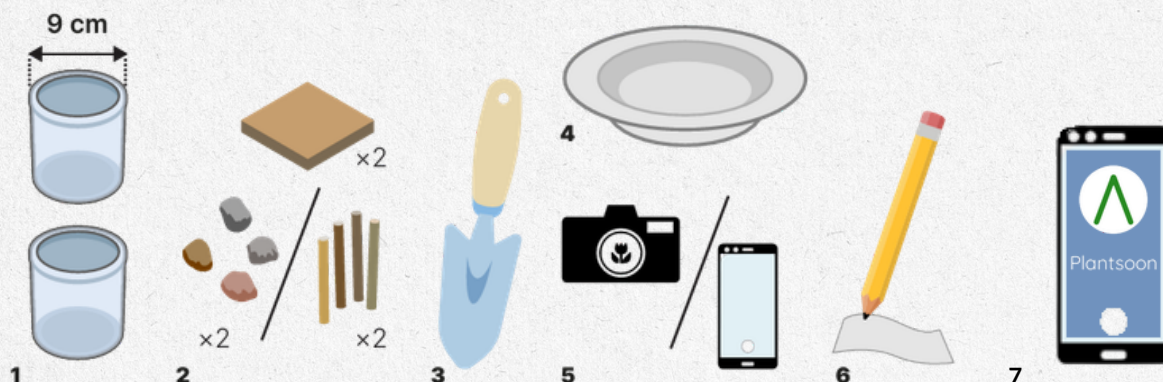
Pissebedden telweek

DE VOORBEREIDING

Wat heb je nodig?

Duur: 30 min

1) 2 lege glazen confituurbokalen met diameter 9 cm. *Bijvoorbeeld de confituurpotten van het merk "Bonne Maman" zijn erg geschikt. Een andere glazen pot mag ook.*

2) 2x vier stokjes of vier steentjes + 2 houten plankjes

3) Schepje om de potten in te graven

4) Leeg wit soepbord

5) Een GSM of fototoestel om een foto te maken (liefst met macrofunctie)

6) Pen en een klein strookje papier

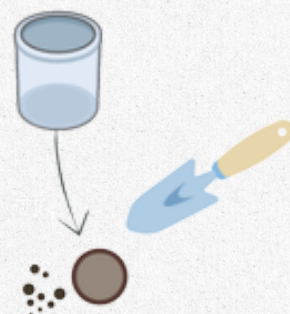
7) Plantsoon-app + geactiveerd account

Kies twee meetlocaties

Zoek twee meetlocaties met de volgende kenmerken.

Deze twee plaatsen mogen verder uit elkaar liggen.

- **LOCATIE 1 → "OPEN"**
= Een stukje gazon of blote aarde, zonder bomen of stuiken.
- **LOCATIE 2 → "BOS"**
= Dicht begroeid, schaduwrijk en onder bomen en stuiken.
Bijvoorbeeld Mini Bos, snoepbosje of andere dichte beplanting.

Pissebedden telweek

DE VOORBEREIDING

Zoek en noteer je school-ID

Zoek de automatische bevestigingsmail die je ontving na inschrijving met het onderwerp: "SoilStories : inschrijving ontvangen". Je school-ID vind je in deze mail terug als een code die start met "A-", gevolgd door enkele cijfers, bij de lijn 'burgerwetenschapsproject'.

Voorbeeld: **INSCHRIJVING ONTVANGEN** A-060667 - Inschrijving groep

Niet te vinden? Neem contact met ons op. (Contactgegevens op eerste pagina.)

Installeer de app Plantsoon + activeer je account

Wat is de app Plantsoon? Plantsoon is een app waarmee je observaties rond biodiversiteit registreert in een groene ruimte zoals de speelplaats. Bijvoorbeeld door bodemdiertjes te fotograferen of de groei van planten op te volgen.

Waarom werken we samen Plantsoon? Door je waarnemingen door te geven via deze app, komen ze rechtstreeks, gestructureerd en met alle info aan bij de onderzoekers. Daarnaast kan je de observaties zelf in de app verder gebruiken in de lessen.

STAP 1: Zoek de mail van Plantsoon met jouw accountgegevens

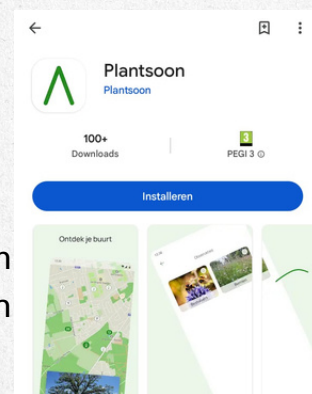
Op 5 oktober ontvang je een mail van Plantsoon met je gebruikersnaam en tijdelijke wachtwoord. Zoek deze mail support@plantsoon.com met als onderwerp "**Welkom bij Plantsoon! Uw accountgegevens**". Dit werd verstuurd naar het mailadres dat werd doorgegeven bij de inschrijving.

STAP 2: De app

- Download de app.
- Open de app en meld je aan met deze gegevens.
- Volg de instructies in de app en pas je wachtwoord aan.

Geef de app toestemming om je locatie te gebruiken. Dit is nodig om de waarnemingen van de pissebedden te linken aan je school en locatie.

Je ziet vervolgens als startscherm in de app je locatie op de kaart.

Pissebedden telweek

OPSTELLEN POTVALLEN

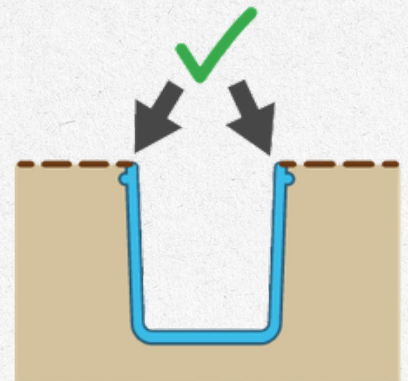

Maak op beide plaatsen een potval

1. Graaf de lege pot in de grond

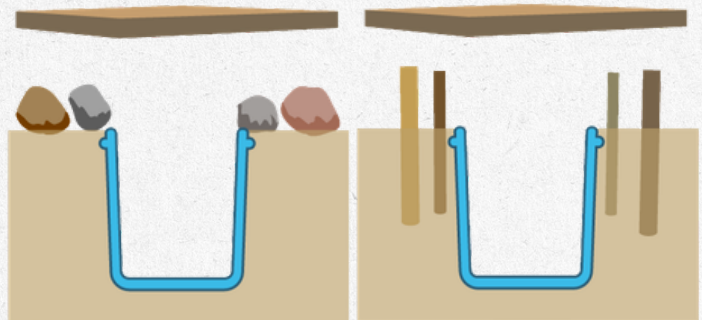
Graaf de lege glazen confituurpotten in de grond zodat de rand helemaal gelijk komt met de aarde.

⚠ Let op dat er GEEN randje boven de grond steekt, want dan draaien pissebedden zich terug om, en vallen niet in je pot. Je kan de rand nog wat aanwerken met de overvloedige aarde uit het putje.

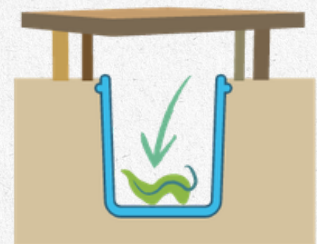
2. Maak een dakje boven de potten

Steek bijvoorbeeld vier stokjes in de grond en leg er een houten plankje op. Je kan in plaats van stokjes ook steentjes gebruiken. Door het dakje op de pot regenen de beestjes niet nat en zijn ze beschermd tegen uitdroging.

3. Zorg voor een schuilplaats in de potten

Leg een boomblaadje in de potten waar de pissebedden onder kunnen schuilen.

4. Laat de potten 48u staan

Laat de potten 48 uur staan om pissebedden te vangen.

Pissebedden telweek

POTVAL CONTROLEREN

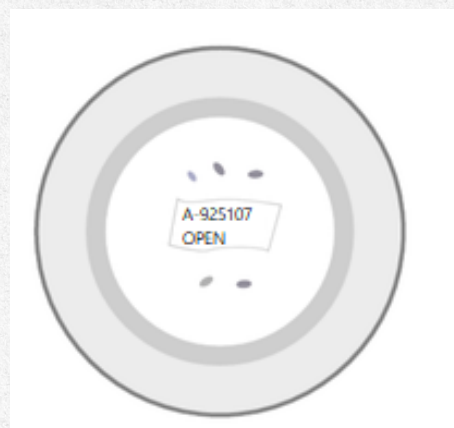

Haal de vangst op en fotografeer

1. Na 48u maak je de potten leeg

Na 48u leeg je de inhoud van je pot voorzichtig in een wit bord. Haal de pissebedden eruit met een lepeltje of pincet. Dode pissebedden zijn ook goed, die mag je er ook bijleggen om te fotograferen.

Schrijf je school-ID en de vangstlocatie (open of bos) op een papiertje en leg het erbij.

2. Fotografeer de pissebedden

Fotografeer alle pissebedden samen op het bord, met het papiertje met je school-ID en locatie (open/bos).

Heb je ter plaatse mobiel internet? Neem de foto's meteen in de Plantsoon-app. Geen mobiel internet? Upload de foto's als je weer in de klas bent.

De instructies voor de Plantsoon-app vind je op de volgende pagina.

⚠ LET OP : EEN GOEDE FOTO

Om zeker te zijn dat jouw determinatie juist is, is het de kunst om zo duidelijk mogelijke foto's te maken voor onze pissebed-specialist. Een goed fototoestel met macro-mogelijkheden of zelfs een macrolens is daarbij nuttig. Niet iedereen beschikt over die mogelijkheden, maar bijna iedereen heeft een GSM met een camera. Met een GSM kan je ook foto's maken van voldoende kwaliteit die geschikt zijn voor determinatie.

Zie de voorbeelden.

Pissebedden telweek

POTVAL CONTROLEREN

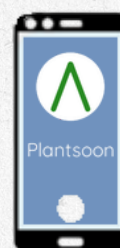

3. Laat de pissebedden vrij

Staan ze mooi op de foto? Laat de pissebedden terug vrij.

4. Geef je zoekresultaten door via de Plantsoon-app

Op jacht geweest? Geef dan je zoekresultaten en foto's door via de app Plantsoon. Geen pissebedden gevangen? Geef ook dat door.

WAARNEMINGEN DOORGEVEN

STAP 1: Schakel je mobiel internet en locatie op je gsm in.

Geen mobiel internet? Upload je foto's later als je weer in de klas bent.

STAP 2: Open de app.

STAP 3: Klik onderaan in de menubalk op de verrekijker.

STAP 4: Kies voor de tegel 'pissebedden'.

STAP 5: Lees de instructies in de app en voer de beschreven stappen uit. Per potval in een observatieronde worden volgende foto's en informatie verzameld.

- ☐ **OMGEVING:** Is het de open (zand of gazon) of gesloten (bos) locatie?
- ☐ **FOTO OMGEVING:** Neem een foto van omgeving rond potval.
- ☐ **FOTO OVERZICHT PISSEBEDDEN:** Maak een foto van het witte bord met alle pissebedden erop.
- ☐ **FOTO DETAIL PISSEBEDDEN:** Maak close-ups van de pissebedden (1 tot 4 foto's)
- ☐ **AANTAL PISSEBEDDEN:** Hoeveel pissebedden er in deze potval zitten. Geen pissebedden gevangen? Ook dit is belangrijke informatie, dus geef ook dit door.
- ☐ **DETERMINATIE:** Duid aan welke soort pissebed het is. Twijfel je? Geen probleem, de expert kijkt je waarnemingen na. Meerdere soorten aanvinken mogelijk.

 Kijk voor het indienen alles even na. Want na verzenden kan je de observatie niet meer aanpassen.

Mocht je problemen ervaren, laat het ons weten. Dan helpen we je op weg. Vermeld daarbij je naam, schoolnaam en school-ID. Contactinfo vind je op de eerste pagina.

Pissebedden telweek

RESULTATEN DOORGEVEN

De resultaten

We sturen je de resultaten persoonlijk via mail en delen het op de projectpagina op de website van GoodPlanet.

We gebruiken het mailadres dat werd doorgegeven bij de inschrijving. Hou dus een oogje op je mailbox en onze projectpagina.

<https://www.goodplanet.be/nl/soilstories-het-leven-ondergronds/>

Je kan de resultaten van de pissebedden telweek verwachten rond de jaarwisseling 2026-2027.

Meer weten?

Graag meer weten? Lees via de links hieronder waarom bodemhelden zo belangrijk zijn (1), en wat jij kan doen om van je speelplaats een waar paradijs te maken voor het bodemleven (2). Of tel en determineer zelf mee met de determinatiekaarten die je vindt op de website van Spinicornis (3)

1 <https://omgeving.vlaanderen.be/sites/default/files/2022-09/waarom-bodemhelden-belangrijk2018-LR.pdf>

2 <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/bodemhelden>

3 <https://spinicornis.be/>

Veel plezier op pissebeddenjacht!

Dit project kwam tot stand dankzij

Het project werd in co-creatie uitgewerkt en uitgevoerd door

Gerealiseerd met de steun van SoilTribes en gefinancierd door de Europese Unie.

SoilTribes

**Funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Research Executive Agency (REA). Neither the European Union nor the European Research Executive Agency (REA) can be held responsible for them.